

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARIŲ A. BAUROS, S. JOVAIŠOS, E. PUPINIO, K. BACVINKOS 2020 M. GEGUŽĖS 7 D. PASIŪLYMO, SEIMO NARIŲ A. PAPIRTIENĖS IR L. JONAIČIO 2020 M. GEGUŽĖS 12 D. PASIŪLYMO IR SEIMO ŠVIETIMO IR MOKSLO KOMITETO 2020 M. GEGUŽĖS 18 D. PASIŪLYMO DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SAUGAUS EISMO AUTOMOBILIŲ KELIAIS ĮSTATYMO NR. VIII-2043 2, 9, 10, 14, 17, 22, 23, 27² STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 14¹ IR 14² STRAIPSNIAIS IR 2 PRIEDU ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-4637

2021 m. _____ d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2021 m. vasario 17 d. sprendimo Nr. SV-S-46 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 16 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė pakartotinai n u t a r i a:

1. Nepritarti Lietuvos Respublikos Seimo narių A. Bauros, S. Jovaišos, E. Pupinio, K. Bacvinkos 2020 m. gegužės 7 d. pasiūlymui dėl Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo Nr. VIII-2043 2, 9, 10, 14, 17, 22, 23, 27² straipsnių ir priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 14¹ ir 14² straipsniais ir 2 priedu įstatymo projekto Nr. XIIP-4637 (toliau – Įstatymo projektas) dėl šių priežasčių:

1.1. Siekiant spręsti darbo rinkos ir krovinių ir keleivių vežimo srities problemas, vertinant pasikeitusių švietimo srities teisės aktų nuostatas, taip pat atsižvelgiant į 2003 m. liepos 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2003/59/EB dėl tam tikrų kelių transporto priemonių kroviniams ir keleiviams vežti vairuotojų pradinės kvalifikacijos ir periodinio mokymo, iš dalies keičiančioje Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 3820/85 ir Tarybos direktyvą 91/439/EEB bei panaikinančioje Tarybos direktyvą 76/914/EEB, numatytą mokymo turinį, apimtį ir esmę, Įstatymo projekto rengimo ir derinimo su suinteresuotomis institucijomis (tarp jų Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija ir Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centru) metu nuspręsta, kad C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE kategorijų motorinių transporto priemonių, jų junginių su priekabomis vairuotojų, ketinančių verstis ir besiverčiančių komerciniu krovinių arba keleivių vežimu, mokymą (toliau – profesionalių vairuotojų mokymas) nacionalinėje teisėje tikslinga laikyti ne vairuotojo kvalifikacija, bet vairuotojo kompetencija. Tokia pozicija atitinka Direktyvos 2003/59/EB nuostatas ir leistų profesionalių vairuotojų mokymą labiau pritaikyti prie darbo rinkos poreikių. Direktyvos 2003/59/EB tekste anglų kalba vartojama ir kvalifikacijos, ir kompetencijos sąvoka (pavyzdžiui, angl. *Certificate of Professional Competence* (CPC)), tačiau Direktyva 2003/59/EB nereikalauja, kad joje reglamentuojamas profesionalių vairuotojų mokymas būtų laikomas profesiniu mokymu, neįpareigoja Europos Sąjungos valstybių narių taikyti konkretų

mokymo formatą, bet akcentuoja minimalų žinių lygį. Direktyva 2003/59/EB, kaip nurodoma jos aiškinamajame memorandume, suteikia valstybėms narėms galimybę labai lanksčiai spręsti, kaip įgyvendinti direktyvą, pavyzdžiui, tai pasakytina apie vairuotojų mokymo turinį, administracines procedūras ir mokymo sistemos struktūrą.

1.2. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo (toliau – Įstatymas) 1 straipsnyje nustatyta, kad viena iš šio Įstatymo paskirčių yra nustatyti eismo dalyvių (tarp jų – vairuotojų) mokymą. Įstatymas nustato daugybę transporto priemonių vairuotojams taikomų mokymų – vairuotojų mokymas (Įstatymo 2 straipsnio 94 dalis, 10 straipsnio 1 dalies 9 punktą ir kt.), papildomas vairuotojų mokymas (Įstatymo 2 straipsnio 46 dalis, 10 straipsnio 1 dalies 10 ir 12 punktai, 13 straipsnio 15 dalis ir kt.), specialiųjų transporto priemonių vairuotojų mokymas (Įstatymo 2 straipsnio 66 dalis, 10 straipsnio 5 dalies 7 punktą), šeimos narių, siekiančių įgyti teisę vairuoti B kategorijos motorines transporto priemones, mokymas (Įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 13 punktą, 21 straipsnio 2 dalis), mokymas teikti pirmąją pagalbą (Įstatymo 10 straipsnio 3 dalies 2 punktą), traktorių ir savaeigių mašinų vairuotojų rengimo ir teisės vairuoti šias transporto priemones mokymas (Įstatymo 10 straipsnio 6 dalies 4 punktą). Pažymėtina, kad pagal Lietuvos Respublikos pavojingųjų krovinių vežimo automobilių, geležinkelių ir vidaus vandenų transportu įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punktą Susisiekimo ministerija nustato pavojingųjų krovinių vežimo saugos specialistų mokymo ir egzaminavimo tvarką.

Išvardyti mokymai, kaip ir profesionalių vairuotojų mokymas, nėra laikytini nauja švietimo rūšimi, nesukuria alternatyvios švietimo rūšių sistemos ar juo labiau negriauna esamos švietimo sistemos. Dalis išvardytų mokymų kaip atskiras modulis pagal poreikį yra įtraukiami ir galės būti įtraukiami pagal Įstatymo projekte siūlomą modelį į profesinio mokymo programas.

1.3. Direktyvos 2003/59/EB 1 priedo 2 ir 3 skirsniuose nustatyta, kad pradinės kvalifikacijos kurso trukmė turi būti 280 valandų (teorijos mokymo) ir 20 valandų individualaus vairavimo, o pagreitinu būdu (skubos tvarka) įgyjamos pradinės kvalifikacijos mokymo trukmė turi būti 140 valandų (teorijos mokymo) ir 10 valandų individualaus vairavimo. Direktyvos 2003/59/EB 1 priedo 4 skirsnyje nustatyta, kad vairuotojų kompetencijos tobulinimo kursų trukmė turi būti 35 valandos (teorijos mokymo) kas penkerius metus. Nacionalinėje teisėje turi būti sudaryta galimybė vairuotojams baigti profesionalių vairuotojų mokymus pagal Direktyvoje 2003/59/EB įtvirtintą kursų trukmę. Profesionalių vairuotojų mokymui taikant pasikeitusių profesinį mokymą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, profesionalių vairuotojų mokymų trukmė tampa gerokai ilgesnė: pagal Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo 13 straipsnio 5 dalį „profesinio mokymo programos vienu metų įprastinė apimtis yra 60 mokymosi kreditų, bet ne mažiau kaip 30 mokymosi kreditų“, o pagal Profesinio mokymo programų rengimo ir registravimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2018 m. lapkričio 22 d. įsakymu Nr. V-925 „Dėl Profesinio mokymo programų rengimo ir registravimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 4 punktą „vienas mokymosi kreditas prilyginamas 27 akademiniams valandoms“. Ši gerokai ilgesnė profesionalių vairuotojų mokymų trukmė neatitiks Direktyvoje 2003/59/EB nustatytos mokymo trukmės. Atsižvelgiant į tai, tikslinga profesionalių vairuotojų mokymą laikyti neformaliuoju suaugusiųjų švietimu.

Profesinį mokymą vykdančios įstaigos galės rengti Įstatymo projekte siūlomus vairuotojų kompetencijos įgijimo ir vairuotojo kompetencijos tobulinimo kursus, juos numatiusios profesinio mokymo programose kaip atskirą modulį, kurį išklaudius bus suteikta vairuotojams reikalinga kompetencija. Svarbu pabrėžti, kad Įstatymo projektas neriboja galimybės asmeniui, jeigu pageidauja, mokytis pagal profesinio mokymo programą, įgyti kvalifikaciją (kurią sudarytų keletas kompetencijų) mokantis profesinio mokymo centre ir gauti profesinio mokymo diplomą.

1.4. 2018 m. balandžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/645, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/59/EB dėl tam tikrų kelių transporto priemonių kroviniams ir keleiviams vežti vairuotojų pradinės kvalifikacijos ir kvalifikacijos kėlimo ir Direktyva 2006/126/EB dėl vairuotojo pažymėjimų, priedo 1 punkte Direktyvos 2003/59/EB 1 priedo antroji pastraipa išdėstoma taip – minimalus kvalifikacijos lygis turi būti *panašus bent į* Europos kvalifikacijų sąrangos 2 lygmenį, nustatytą 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos

rekomendacijos dėl Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sąrangos kūrimo II priede. Įstatymo projekte numatomas profesionalių vairuotojų mokymas vyks analogiškai, kaip šiuo metu vykdoma veikla ir laikantis Direktyvoje 2003/59/EB nustatyto mokymo turinio, apimties, reikalavimų mokymo centrams ir jų darbuotojams. Įstatymo projekte numatomi pakeitimai atitinka Direktyvos 2003/59/EB nuostatas.

1.5. Šiuo metu reikalavimai profesionalių vairuotojų mokymą vykdančioms mokymo centrams ir jų darbuotojams numatyti mokymo programose, o profesionalių vairuotojų mokymo reikalavimų taikymas ir išimtys nustatytos C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE kategorijų motorinių transporto priemonių vairuotojų mokymo pradinei profesinei kvalifikacijai įgyti ir vairuotojų periodinio profesinio mokymo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2011 m. vasario 3 d. įsakymu Nr. 3-79 „Dėl C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE kategorijų motorinių transporto priemonių vairuotojų mokymo pradinei profesinei kvalifikacijai įgyti ir vairuotojų periodinio profesinio mokymo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra pažymėjęs (pavyzdžiui, 2009 m. birželio 22 d., 2013 m. lapkričio 6 d., 2015 m. gegužės 26 d., 2018 m. gegužės 24 d. nutarimai), jog konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja visų teisės aktų hierarchiją ir neleidžia poįstatyminiais teisės aktais reguliuoti santykių, kurie turi būti reguliuojami tik įstatymu. Esminės ūkinės veiklos sąlygos yra viena iš tokių santykių sričių. Taigi, pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją riboti ūkinės veiklos laisvę galima, jeigu tai daroma įstatymu (pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2018 m. gegužės 24 d. nutarimas). Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad esminiai reikalavimai, sąlygos, išimtys, ribojimai ir pan., susiję su profesionalių vairuotojų mokymo reikalavimų taikymu ir profesionalių vairuotojų mokymų vykdymu, privalo būti reguliuojami įstatymu, kaip numatyta Įstatymo projekte, o ne ministro įsakymu.

Didžioji dalis Direktyvos 2003/59/EB straipsnių nuostatų dėl profesionalių vairuotojų mokymo reikalavimų ir išimčių taikymo, įgytų teisių taikymo, minimalaus amžiaus, nuo kurio leidžiama įgyti teisę vairuoti C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE kategorijų motorines transporto priemones, jų junginius su priekabomis ir galima išduoti vairuotojo pažymėjimus, asmenims, kurie nustatyta tvarka yra įgiję atitinkamą kompetenciją, reikalavimų, mokymo vietos ir kt. pagal savo turinį turi būti įtvirtintos įstatymo lygmeniu, todėl tai yra pagrindas tikslinti teisinį reguliavimą iš esmės, o Seimo narių siūlymas teisinį reglamentavimą numatyti susisiekimo ministro įsakyme teisiniu požiūriu netinkamas.

1.6. Siekiant užtikrinti tinkamą profesionalių vairuotojų mokymo kokybę, taip pat efektyvesnę ir visapusišką kontrolę, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad ne tik vairuotojų kompetencijos įgijimo kursai, bet ir vairuotojų kompetencijos tobulinimo kursai būtų užbaigiami egzaminu. Mokymo centrai privalėtų daryti kompetencijos egzaminą, praktinio vairavimo įskaitos ir kompetencijos tobulinimo egzaminą vaizdo ir garso įrašus pagal Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatytus reikalavimus. Toks pasiteisinęs kontrolės metodas taikomas vykdant vairuotojų mokymą ir papildomą vairuotojų mokymą. Vairuotojų kompetencijos įgijimo ir vairuotojų kompetencijos tobulinimo kursų rengimo priežiūrą vykdys Lietuvos transporto saugos administracija, turinti atitinkamos mokymo kursų priežiūros patirties, kompetencijos, resursų ir galinti užtikrinti Direktyvos 2003/59/EB 1 priedo 5 skirsnio 5.2.2 papunktyje nurodomą tinkamą profesionalių vairuotojų mokymo kursų ir egzaminavimo organizavimą.

1.7. Po metus trukusių įvairaus formato diskusijų dėl Įstatymo projekto nuostatų išryškėjo poreikis, kad profesionalių vairuotojų mokymas, jokių būdu nepažeidžiant Direktyvos 2003/59/EB reikalavimų, būtų organizuojamas ir vykdomas kuo lanksčiau ir galėtų kaip įmanoma greičiau tenkinti besikeičiančius verslo poreikius, pavyzdžiui, kad profesionalių vairuotojų mokymas būtų vykdomas ne vien valstybine kalba, bet ir kitomis kalbomis (anglų, rusų ir kt.). Tai aktualu įdarbinamiems trečiųjų šalių vairuotojams, o jų skaičius kasmet auga (2021 m. užfiksuota beveik 70 tūkst. galiojančių trečiųjų šalių vairuotojų liudijimų). Deja, esamas profesionalių vairuotojų mokymo modelis reikiamu lankstumu nepasižymi.

1.8. Seimo narių pasiūlymu siūloma atsisakyti Įstatymo projekto 10 straipsnio nuostatų, kuriomis perkeliamos Direktyvos (ES) 2018/645 1 straipsnio 6 punktu Direktyvoje 2003/59/EB įterpiamas 10a straipsnis dėl Direktyvos 2003/59/EB vykdymo užtikrinimo tinklų ir Direktyvos

(ES) 2018/645 2 straipsnio 3 punktu keičiamo 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/126/EB dėl vairuotojo pažymėjimų 15 straipsnio nuostatos dėl keitimosi informacija eismo dalyvių priežiūros tikslais siekiant užtikrinti nustatyto reglamentavimo įgyvendinimą. Įstatymo projekto 10 straipsnyje nustatomi pagrindai, kuriais vadovaudamiesi tikrinantys pareigūnai, vykdydami eismo priežiūrą, gali patikrinti vairuotojo pažymėjimo, vairuotojo kvalifikacijos kortelės, vairuotojo liudijimo ir kitų dokumentų galiojimą bei šiuose dokumentuose įrašytus duomenis naudodami atitinkamus registrus, informacines sistemas ir Europos Sąjungos vairuotojo pažymėjimų tinklą. Šios nuostatos turi būti įtvirtintos Įstatyme.

2. Nepritarti Seimo narių A. Papirtienės ir L. Jonaičio 2020 m. gegužės 12 d. pasiūlymui ir Seimo Švietimo ir mokslo komiteto 2020 m. gegužės 18 d. pasiūlymui dėl Įstatymo projekto remdamasi šio nutarimo 1.1–1.7 papunkčiuose nurodytais argumentais.

Ministras Pirmininkas

Susisiekimo ministras